

# TALGILDU FØROYAR

01110100 01100001 01101100 01100111 01101001 01101100 01100100 01110101  
01100110 11000011 10111000 01110010 01101111 01111001 01100001 01110010

HEILDARÆTLANIN 1. OKTOBER 2015

# Innihald

Heildarætlanin Talgildu Føroyar.....	3
Verkætlanarbygnaður.....	4
Samandráttur og tilmæli .....	6
Visjónin Talgildu Føroyar - lættari, betri og bíligari fyri samfelagið.....	10
Meginreglur fyri Talgildu Føroyar .....	11
Lóggáva og rættartrygd .....	12
Talgildar Tænastur - Alt á einum stað .....	13
Talgildur Samleiki - Eitt ómakaleyst samleikaprógv .....	14
Grunddáta og KT-arkitekturur.....	17
Myndugleiki og bygnaður .....	18
Talgildu Føroyar fyri øll .....	20
Átøk og kostnaðarætlan 2016-2020.....	22

## Heildarættlanin Talgildu Føroyar

Farið verður undir at seta skjøtul á at talgilda tænaſtur til borgarar, vinnu og almenna geiran í Føroyum. Higartil hevur eingin yvirskipað samskipan av talgildingini í Føroyum verið. Hetta hevur við sær, at tað ikki í nóg stóran mun verður hugt eftir heildini, ella móguleikanum at endurnýta verandi skipanir og skráir.

**Endamál:** Talgildingin hevur til endamáls at nútímansgera vælferðina og tænaſturnar hjá føroyingum og skal vera við til at skapa kappingarføri, vøkstur og framleiðsluorku, umframt at tryggja munandi sparingar og effektiviseringar í almenna geiranum.

**Talgildingin hevur við sær,** at borgarar og virki samskifta talgilt við almenna geiran, at fyrisitingarligar tænaſtur hjá tí almenna eru tøkar á netinum, og at veitingar og mannagongdir í almennu fyrisitingini eru talgildar.

Ein av grundarsteinum undir at talgilda samfelagið er at hava eina tryggja talgilda undirskrift.

Vinumálaráðið og Fíggjarmálaráðið eru stigtakarar og hava evstu ábyrgd av verkætlanini.

Heildarættlanin er grundarlag fyri arbeiðið at talgilda Føroyar í árunum 2015-2020.

Á heimasíðuni [www.talgildu.fo](http://www.talgildu.fo) verða einstøku verkætlanarpartarnir útgreinaðir so hvørt sum verkætlanin mennist og verður framd.

# Verkætlanarbygnaður

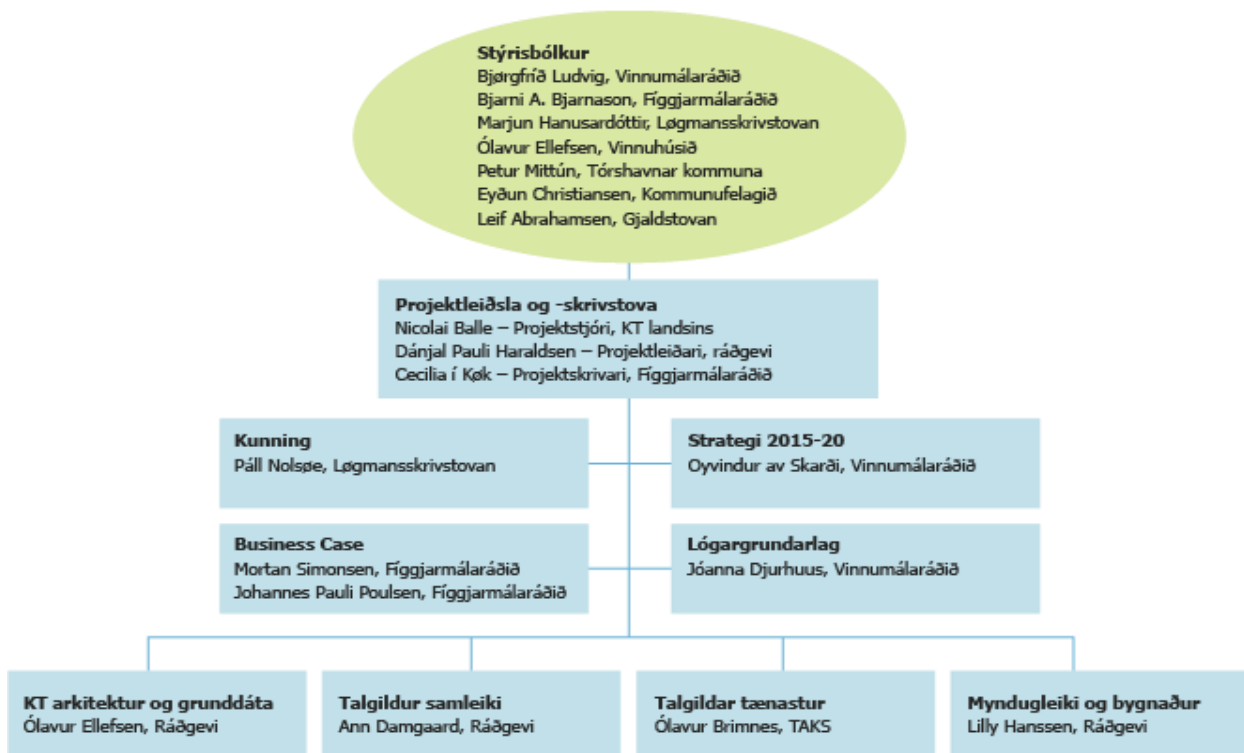
## Bygnaður

Arbeiðið verður skipað sum ein samlað verkætlanarskrá (programm) við yvirskipaðari programmleiðslu og tvørgangandi ráðgeving og fyra fokuseraðum verkætlanum.

Verkætlanarskráin vísir til stýrisbólkin, sum vísir til landsstýrisfólkini fyri UVMR og FMR.

Bygnaðurin kann byggjast út eftir tørvi og verður fluttur í ein rakstrarbygnað so hvørt sum verkætlanirnar verða framdar. Hesin bygnaðurin er væl lýstur í verkætlanarsporinum: Myndugleiki og bygnaður.

Verkætlanin byrjaði í apríl 2015. Sum liður í arbeiðinum hava verið verkstovur, samrøður og ráðfærslur við viðkomandi áhugapartar – bæði KT-veitarar, stovnar og kommunur og umboð fyri vinnuna. Royndir úr øðrum londum hava verið gagnnýttar, m.a. luttóku serfrøðingar úr Estlandi og altjóða serfrøðingar, sum hava hjálpt smátjóðum við talgildingarstrategium. Eisini hava fólk frá Fróðskaparsetrinum, stovnum, kommunum og vinnuni tikið lut í arbeiðinum.



Umframt verkætlanarbólkin hava hesi verið við í arbeiðinum:

**Talgildar tænarastur:** Durita Tausen, Gjaldstovan og Rókur Tummasarson, Tórshavnar kommuna.

**Talgildi Samleiki:** Petur Mittún, Tórshavnar kommuna, Frankie Jensen, Almannaverkið og Bárður Háskor, ráðgevi.

**KT arktitektur og grunddátur:** Hans Blaasvær, KT-húsið og Yngvi S. Guttesen, Nema.

**Myndugleiki og bygnaður:** Nicolai M. Balle, KT landsins, Birgir av Steinum, KT landsins, Morten Meyerhoff Nielsen, ráðgevi.

**Hesir áhugabólkar, stovnar og fyrirkur hava luttikið í arbeiðinum:**

Heilsumálaráðið, Mentamálaráðið, TAKS, Nám, Studni, Vørn, Akstovan, Heilsufrøðiliga starvsstovan, Landssjúkrahúsið, Klaksvíkar Sjúkrahús, Suðuroyar Sjúkrahús, Apoteksverkið, Almannaverkið, Skráseting Føroya, Umhvørvisstovan, Heilsutrygd, Strandfaraskip Landsins, Hagstovan, Tórshavn kommuna, SEV, umboð fyri útjaðaran, KT-vinnan, POSTA, Føroya Tele, Landsfólkayvirlitið, ALS, Trygdargrunnurin, Vinnustovnurin, Fiskimálaráðið, KT-landsins, Gjaldstovan, Runavíkar kommuna, Kommunufelagið, Landsskjalasavnið, Dátueftirlitið, Elektron, Formula, Nema, EGA – E-Governance Academy (Estland), RIA - Estonian Information System Authority, Cybernetica AS (Estland), Digitaliseringsstyrelsen (Danmark), Statens IT (Danmark), Dr. Jon Thorhallsson - Internal Revenue Advisor (Ísland), Brúkararáðið hjá Landsnet, IRF, Magn, Effo, Trygd, LÍV, Tryggingarfelagið Føroyar, Bank Nordik, Eik, Kringvarp Føroya, Búnaðarstovan, Sjóvinnustýrið og Fróðskaparsetur Føroya.

# Samandráttur og tilmæli

## Avbjóðingin

Skeiva aldurs- og kynsbýtið er millum størstu avbjóðingar landsins. Komandi árin fer miðalaldurin í Føroyum at hækka og verður einki gjørt, gerst umsitingin ein alsamt tyngri partur av búskapinum. Neyðugt er at finna leiðir til at fjøltátta búskapin, birta upp undir nýggjar vinnur, økja samstarvið og samskipanina millum landsmyndugleikar, kommunur, vinnu og felagsskapir, og menna eina smidliga og effektiva almenna umsiting.

Royndir úr øðrum londum vísa, at talgilding kann verða partur av loysnini.

- Í Estlandi verður mettt, at samfelagsbúskarpaligi vinningurin av at seta í verk talgildan samleika og undirskrift, er upp ímóti 2% av BTÚ.
- Danskir myndugleikar vænta, at til ber at spara upp í 3 mia. kr. við at taka burtur pappírs-oyðubløð og brøv.
- Í ES verður mettt, at endurnýtsla av grunddáta kann geva upp til 2% vøkstur í BTÚ, og
- í Niðurlondum hevur niðurlaging av skrivstovuveldinum givið ein samfelagsbúskaparligan vinning upp á 0,9% av BTÚ.

Samanumtikið er stórur samfelagsligur vinningur við at talgilda. Men tað krevur, at stór tøk verða tikin sum hesi, ið heildarætlanin Talgildu Føroyar 2016-2020, mælir til.

## Loysnin

Eitt einfaldari regluverk og niðurlaging av skrivstovuveldinum við talgilding kann skapa fíggjarligt rúm til at lofta avbjóðingunum av fólkasamansetingini, til at gera útbúgvingartilboð og góðar karmar fyri nýggjum vinnum.

Endamálið við heildarætlanini er at geva greið tilmæli um týðningarmestu stigini til at menna talgilda undirstøðukervið, so at almennir myndugleikar og vinnan kunnu nýta talgildingina til at gerast effektivari, og so at borgarin fær betri, skjótari og bíligari tænastr.

Hetta merkir m.a., at talgildi samleikin verður mentur og rikin sentralt, men tað eru teir einstøku myndugleikarnir, kommunurnar, bankarnir og aðrir partar sum skulu tryggja, at talgildi samleikin gevur atgongd til teirra tænastr, so sum skattur, fráboðan um flyting, netbanki, heilsujournal o.s.fr.

Hetta merkir eisini, at ein felags talgildur portalur verður mentur og rikin sentralt, og at tað eru eisini teir einstøku myndugleikarnir sum skulu bera so í bandi, at teirra skipanir eru atkomiligar á einum felags borgaraportali, og sum skulu tryggja, at tøkni og KT-nýtslan innan teirra øki eru dagfórðar, so at tær hóska til undirstøðukervið, leiðreglurnar og standardirnar, sum heildarætlanin hevur til endamáls at menna.

Jú betur arbeitt verður samsvarandi heildarætlanini, tess betri verður úrslitið av talgildingini. Hon verður meira fullfíggjað, fleri grunddátur verða endurnýttar, sleppast kann undan dupultskráseting o.s.fr. Í stuttum fæst besta nyttan burtur úr einari felags tilgongd, heldur enn at øll arbeiða hvør í sínum lagi.

## Fyritreytir

Føroyar eru væl fyri, tá ið mált verður, hvussu nógvir av landsins borgarum hava atgongd til internetið heima (92%). somuleiðis eru útoyggjarnar væl íbundnar, umframt at flest øll hava fartelesfon (1,2 fartelesfon fyri hvønn íbúgva)

KT-infrakervið í Føroyum er vælútbyggt og almennu KT-skipanirnar eru búnar at knýta saman og at gerast atkomiligar sum sameindar talgildar tænastrur til borgarar og vinnu.

## Nytta

So hvørt sum talgildu loysnirnar í heildarætlanini verða framdar í verki, økist samfelagsligi ágóðin. Tað fer at gerast alsamt lættari og minni tíðarkrevjandi hjá borgarum at avgreiða síni viðurskifti við tað almenna, og tað fer eisini at gera tað munandi lættari hjá fyrirkum og stovnum at tæna kundunum.

Málið er, at nógv av tí tilfeingið, sum í dag fer til umsiting, skráseting og eftirkanning verður frígivið, soleiðis at stovnar og fyrirkur fáa hugsavnað seg um sínar kjarnutænastrur og harvið fáa veitt kundunum eina betri tænastru, bæði innan tað almenna og tað privata.

Einki er at ivast í, at eitt úrslit av heildarætlanini verður ein effektivari og smidligari almennur geiri, sum alt annað líka, verður bíligari at reka. Tað merkir, at játtaði peningurin til ymisku vælfæðarøkin verður skynsamari brúktur.

Torført er at koma við beinraknum metingum um, júst hvussu nógv kann sparast við at fremja heildarætlanina, men ábendingar fáast við at kaga eftir londum, ið longu hava sett tey átøk í verk, sum verða nevnd í heildarætlanini.

Í Estlandi metir fíggjarmálaráðið, at samlaða sparingin av at seta talgildu undirskriftina í gildi og fremja hana í verki, er heili 2 prosent av BTÚ. Roknað um til føroysk viðurskifti, svarar tað til eina sparing á umleið 300 mió. kr. árliga. Um bert helmingurin av hesi sparing fæst til høldar í Føroyum, merkir tað eina sparing á 150 mió. kr. Sparingin er roknað sum tann tíðarsparing, ið fæst við at nýta talgildu undirskriftina og atknýttu talgildu tænastrurnar.

So hvørt einstøku ætlanirnar verða nærri projekteraðar, verður lættari at spáa um nyttuvinningin, ið spyrst burturúr.

# Heildarætlanin 2016-2020

Heildarætlanin er býtt í fyra megintættir:

## 1. Talgildur samleiki, undirskrift og fulltrú

Ein tryggur persónligur lykil og talgild eyðmerking fyri allar borgarar og fyrirkur, sum kann brúkast av øllum veitarum av talgildum tænastrum, almennum og privatum. Talgildi samleikin vil eisini geva atongd til persónlig dáta, t.d. skatta- og heilsuupplýsingar og kann brúkast til talgilda undirskrift og til at geva øðrum fulltrú. Tað skal vera ein loysn, gjørd til føroysk viðurskifti, ment við kendari og væl royndari tækni og skipanum, og loysnin skal vera staðsett í Føroyum.

Roknað er við teirri fortreytini, at privata vinnan, bankar og onnur, luttaka í fíggingini av loysnini, og at ein autoritativur samleiki verður galdandi fyri øll fólk (p-tal) og fyri allar lögfrøðiligar eindir (V-tal) (sí fylgiskjal 1).

***Virðisskapanin er treytað av, at loysnirnar verða útbreiddar og brúktar (sí fylgiskjal 2).***

## 2. Portalur og talgildar tænastrur

Talgildar loysnir verða settar í verk so líðandi, á einum felags portali, fyri at hækka dygdina og effektivitetin í almennum tænastrum. So hvørt sum talgildar, oftast sjálvvirknar skipanir taka yvir, verða pappír-oyðubløðini tikin burtur og samskiftið verður flutt frá brøvum í talgildu tænastrurnar. Tænastrurnar skulu vera einfaldar, brúkaravinarligar, persónligar og borgarin og vinnan skulu kenna tað sum eina betri tænastru.

Hetta fer at minka um skrivstovuveldið, geva viðskiftafólkunum skjótari og betri tænastru og spara orku í almenna geiranum. Tað skal framhaldandi bera til at avgreiða ørindi í telefon ella í einari avgreiðslu hjá teimum, sum hava tørv fyri hesum.

***Virðisskapanin er treytað av brúkaravinaligum tænastrum, talgilda samleikanum, samstarvi millum myndugleikar og vinnu og at borgarar og vinna taka talgildu loysnirnar til sín.***

## 3. Grunddáta

Grunddáta eru grundleggjandi upplýsingar, ið verða brúktar av flest øllum almennum myndugleikum, borgarum og virkjum. Hesi fevna í fyrstu atløgu um upplýsingar um persónar, virki, fasta ogn, adressur, topografisk kort, myndakort, matrikulkort og lendisskipanir.

Fyri at spara tíð og orku hjá øllum pørtum, skulu upplýsingar bara latast og skrásetast eina ferð. Hetta merkir, at myndugleikar ikki kunnu biðja borgarar um upplýsingar, sum annar myndugleiki longu hefur skrásett. Við hesum verður sloppið undan óneyðugum kostnaði av



dupultskrásetingum og tá ið upplýsingar bert finnast á einum stað, minskar eisini vandin fyri feilum í málsviðgerðini.

Neyðugt er at finna loysnir fyri fígging og rakstri av skipanunum, so at myndugleikar ikki skulu senda hvørjum øðrum rokningar fyri at veita atgongd til upplýsingar. Hetta gagnar ongum, og virkar bara forðandi fyri talgildingina.

Tá talgildingin er komin longur, skulu dátur, ið ikki kunnu sporast aftur til ávísar persónar, eisini kunna gagnnýttast av privatvinnuni, til at menna nýggjar loysnir og tænastr. Hetta er sjálvandi innan teir karmar, sum persónsdátalógin loyvir. Meginreglan er at grunddátur skal verða atkomuligar og ókeypis hjá øllum.

***Virðisskapanin verður tá ið dátur verða deildar og endurnýttar, í málsviðgerð og í talgildum tænastrum.***

#### **4. KT-arkitekturur - Heldin**

Fortreytin fyri, at grunddátur kunnu verða endurnýttar, er, at skipanirnar samskifta sínámillum við somu standardum í einum felags almennum undirstøðukervi. Hetta kervið, sum vit hava givið navnið Heldin, verður ment og verksett stig fyri stig, við denti á fyrst at knýta teir mest brúktu og virðisskapandi dátugrunnarnar saman.

***Virðisskapanin verður tá ið dátur verða fluttar millum skipanir og endurnýttar.***

## Visjónin

# Talgildu Føroyar - lættari, betri og bíligari fyri samfelagið

Stór menning fer fram innan KT og talgilding, og Føroyar eru í fremstu røð á summum økjum. Eitt nú kunnu nevast *Talgilda Heilsuskipanin* og *Búskaparskipan Landsins*. Í Føroyum er talgildingin tó í mestan mun farin fram á tann hátt, at einstøku stovnarnir hvør í sínum lagi hava ment sítt talgilda virksemlu, heldur enn eftir eini yvirskipaðari ætlan og kós til frama fyri alt føroyska samfelagið.

Avleiðingin er, at á summum økjum og geirum eru KT-skipanir ikki nútímansgjørðar og samskipta ikki sínámillum, og vit eru eftirbátur, tá ið tað ræður um talgildar tænar, har borgarar og vinna kunnu avgreiða síni viðurskipti á netinum. Hetta merkir, at vit hava tungar og tíðarkrevjandi arbeiðsgongdir og nógv dømi um duplutfunktióinir. Hetta hevur við sær, at óneyðug arbeiðsorka, tíð og peningur verða nýtt. Tilfeingi, sum kundu verið brúkt øðrvísi og meira skynsamt.

Føroyar hava móguleikan at gerast eitt undangonguland innan talgilding av tænarum, um røttu fyrirteytirnar eru til staðar. Landsstýrismaðurin í uttanríkis- og vinnumálum og landsstýrismaðurin í fíggingarmálum hava í felag tikið stig til heildarætlanina, og ein verkætlanarbólkur er settur at gera eina 5-ára ætlan fyri at talgilda almennar tænar. Átakið hevur heitið: *Talgildu Føroyar* og hevur til endamáls at:

- Nútímansgera vælfærdina og tænararnar hjá føroyingum
- Útvega fyrirteytir fyri effektiviseringum í almenna geiranum
- Skapa størri kappingarføri, vøkstur og framleiðsluorku Høvuðsmál í ætlanini eru:

Fyri at røkka hesum er ein fyrirteyt at:

- Borgarar og virki kunnu samskipta og avgreiða síni viðurskipti við tað almenna - eitt nú um borgara- og virkisportalar
- Tænar hjá tí almenna og hjá vinnuni eru tøk á netinum
- Veitingar og mannagongdir í tí almenna eru talgildar

# Meginreglur fyri Talgildu Føroyar

## Upplýsingar skulu bara latast eina ferð

Myndugleikar kunnu ikki krevja upplýsingar, sum longu finnast í almennum skráum. Hetta skal gera tað tryggari, minka um dupultarbeiði og ikki minst gera tað einfaldari at samskifta við myndugleikar og aðrar tænastruvarar.

Í dag eru almennar upplýsingar sum navn og bústaður skrásettar í uml. 20 ymiskum skráum. Tað er tvørligt hjá øllum at halda viðlíka, og nógvir feilir koma, tí at upplýsingar ikki verða dagfórðar. Tí skulu øll draga almennar upplýsingar úr somu skráum.

## Tú eigur tínar persónligu upplýsingar

Tað verður ásett í lóg, hvørjar grundskráirnar eru, hvør hevur ábyrgd av at viðlíkahalda tær, og hvørt upplýsingarnar eru almennar, ella um borgarin í hvørjum føri sær skal geva loyvi til, at upplýsingarnar verða brúktar av einum øðrum myndugleika.

## Talgildingin skal einfalda umsitingina

Endamálið við at talgilda skal altíð vera at tryggja mest einføldu, tryggu og skynsomu loysnina. Tað ber í sær, at umsitingarligar siðvenjur, reglur, mannagongdir og bygnaðir mugu endurskoðast, og um neyðugt tillagast, tá ið tænastruvar verða talgildar.

## Talgildingin skal vera samskipað

Almennir myndugleikar hava skyldu at samstarva um at menna talgildar tænastruvar, millum annað eina felags inngongd, haðani borgarin ella fyrirtøkan kann velja tær almennu tænastruvar, sum viðkomandi skal brúka.

## Ein talgildur samleiki og ein felags innritan

Í framkomna talgilda samfelagnum skal bera til at brúka somu innritan til allar almennar tænastruvar, og til tær privatu tænastruvar, sum knýta seg í felags kervið.

## Ein evsti almennur myndugleiki borgar fyri trygd og góðsku

Føroyum tørva eina samskipaða dátutilbúgving, og hetta gerst alt meiri átrokandi so hvørt, sum føroyska samfelagið og heimurin allur verður meira talgildur.

Tí er neyðugt at ein myndugleiki fær evstu ábyrgd av samlaðu KT-trygdini og myndugleika at seta neyðug krøv til teirra, sum skulu veita føroyingum talgildar tænastruvar á felags kervinum.

## Borgarin í miðdepilin

Loysnirnar koma at laga seg eftir tí, sum kennist náttúrligt og einfalt hjá brúkarunum. Tí kunnu tað eisini vera fleiri vegir til somu tænastruvar, so at tú kanst velja, um tú brúkar høvuðssiðuna, ella fert við fartelesonini ella teldli beint til ta tænastruvar, sum tær tørvar.

Krøv verða sett til góðan og tilvitaðan málburð á teimum pallum, sum bjóða talgildar tænastruvar. Hetta er eitt øki í stóðugari menning, og tí er eisini neyðugt framhaldandi at raðfesta føroyska málið á føroyskum heimasíðum og tænastrum hjá føroyskum myndugleikum, bankum og øðrum,

ið ynska at gagnnýta almenna kervið. M.a. skulu knøttar og valmyndir, ið ganga aftur á nógvum ymiskum síðum, navngevast við umhugsni, og so vítt til ber samskipast og endurnýttast, so at tænastrnar verða greiðar, samanhangandi og einfaldar at nýta.

### **Alt sum kann, skal verða útveitt**

Talgildingin av samfelagnum førir við sær nógvar nýggjar vitanartungar uppgávur og gevur grundarlag fyri at menna nýggjar KT-loysnir, ið hóska til smá samfeløg. Talgildingin er tí eitt givið høvið at styrkja og fjølga um føroysku KT-vinnuna í breiðastu merking. Les meira um útveiting [her](#).

### **Talgilding fyri øll**

Eingin skal verða forðaður í at fáa lut í talgildu Føroyum. Talgildingin skal hinvegin gera tað lættari hjá teimum, ið bera brek, ið eru førleikaskerd, ella sum eru stødd á útoyggj, til skips ella uttanlands at brúka almennu tænastrnar.

Skipanirnar mugu taka atlit til, at fólk flyta til Føroyar, sum enn ikki eru stinn í føroyskum máli. Hjá teimum má bera til at fáa somu atgongd til tænastrnar á enskum. Hetta kann hjálpa tilflytarum at gerast partur av føroyska samfelagnum. Harafturat kann tað gera tað skjótt og einfalt at brúka føroyskar loysnir í øðrum londum, og tað verður tí lættari hjá føroyskum mennarum at útflyta føroyskar skipanir.

## **Lóggáva og rættartrygd**

Fyri at fremja talgildingina í verki, er umráðandi, at talgildingin verður skipað við skynsamari lóggávu.

Talgildingin fer ikki at geva almennum myndugleikum aðrar upplýsingar enn tær, ið frammanundan verða latnar. Talgildingarlógin skal skapa karmarnar fyri talgilda samskiptinum millum tað almenna, borgarar og vinnu og fer ikki at víðka tær heimildir, sum almennir myndugleikar hava í dag.

### **Talgildingarlóg**

Gjörd verður ein talgildingarlóg, sum nágreinar rættindi og skyldur hjá bæði borgarum og tí almenna. Í stuttum snýr talgildingarlógin seg um, at tað almenna fær heimild at talgilda samskiptið við borgarar og vinnu. Lógin fer at halda seg til tær meginreglur, sum frammanundan eru galdandi, serliga í mun til persónsupplýsingar, dátutrygd og rættartrygd.

### **Verandi lóggáva**

Fyrsta stigið er at viðgera og meta um ta lóggávu, sum er galdandi í Føroyum, og sum føroyskir myndugleikar hava ræðið á. Metast skal um, hvørt lóggávan í verandi líki forðar fyri talgilding, ella um lóggávan er soleiðis háttað, at talgilding kann fremjast uttan lógarbrotying. Metast skal eisini um, hvørt verandi lóggáva er nøktandi, serliga í mun til *cyber security* og viðkomandi heimildir hesum viðvíkjandi.

Settur verður ein arbeiðsbólkur, umboðandi øll stjórnarráð, at viðgera og meta um, hvørt forðingar fyri talgilding eru í galdandi lóggávu. Bólkurin skal gera uppskot til dagføringar og tillagingar. Metast skal eisini um, hvørt tað í ávísum førum er skynsamt at varðveita verandi (pappírs) fyrising í eini skiftistíð, um økið, sum lóggávan skipar, ikki er búgvið at talgilda.

### Lógartillagingar og dagføringar

Neyðugar tillagingar og dagføringar kunnu gerast í einum, t.e. við einari samlaðari broytingarlóg. Hetta kann eisini gerast í fleiri umførum.

### Nýggjur lóggávuleistur

Komandi lógarsmið skal hava fyrilit fyri, at alt størri partur av fyrisingini verður talgildur.

Nýggi lóggávuleisturin verður mentur í samstarvi millum Uttanríkis- og vinnumálaráðið, Fígghjarmálaráðið (Gjaldstovuna) og Løgmannsskrivstovuna (Lógardeildina og Dátueftirlitið).

## Talgildar Tænastur - Alt á einum stað

Ein felags inngongd skal gera tað lættari, skjótari og tryggari at rækka almennum og privatum, talgildum tænastum. Ein trygg innritan, ein talgildur postkassi, ein talgild undirskrift og allar tænasturnar savnaðar á einum stað alt samdøgrið. Ein felags portalur, sum kann brúkast á teldu, teldli og telefon.

Tænasturnar skulu mennast við borgaranum í miðdeplinum. Fyrsta stig er, at borgarin sjálvur kann velja tær tænastur, honum tørvar. Næsta stig er, at skipanirnar skulu laga seg til hvønn einstakan borgara og skulu bjóða tær tænasturnar, sum eru viðkomandi í mun til t.d. aldur, hjúnastøðu og starv.

### Skjótt syftir seiðir

Fleiri talgildar tænastur eru longu rættiliga framkomnar, aðrar eru ávegis; men tað eru eisini nógvir, smáir stovnar og smáar kommunur, sum ikki bjóða talgildar tænastur enn.

Ein felags portalur kann taka støði í loysnunum, sum rigga væl í dag, og kann so líðandi mennast og bjóða fram pakkaloysnir, so at tað verður lættari og bíligari at talgilda smærri tænastur eisini.

### Føroya fólk eru klár til talgilding

Royndir við talgildum tænastum, sum virka í dag, vísa, at fólk eru skjót at taka hesar til sín. Ein felags portalur við afturkenniligum sniði og funkum skal gera tað enn lættari hjá fólki at brúka tænasturnar. Tær skulu frá byrjan sniðgevast við fyriliti fyri teimum fólkunum, sum hava flest avbjóðingar við at rækka talgildu tænastunum.

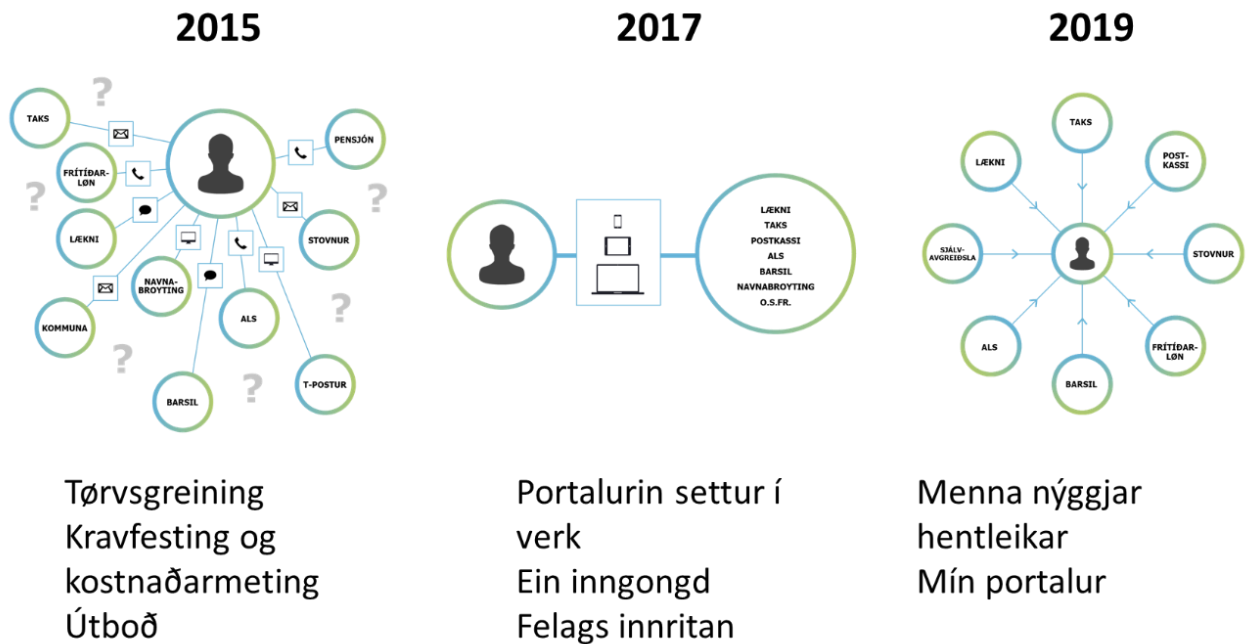
### Skynsom umsiting

At talgilda tænasturnar eftir sama leisti sparir eisini tíð og orku í umsitingunum. Tíð, sum í dag

verður brúkt til at skráseta, skipa og leita eftir upplýsingum, kann brúkast til at hjálpa og ráðgeva borgarum og vinnu og til at menna støðugt betri tænastrur.

### Stigvís menning

Fyrsta stig verður at menna eina lutfalsliga einfalda loysn, ið gagnnýtir verandi portalar og tænastrur. Henda kann vera klár at seta í verk í 2017.



## Talgildur Samleiki - Eitt ómakaleyst samleikaprógv

Borgarar og vinna fara í alsamt størri mun at samskifta og avgreiða síni viðurskifti við tað almenna talgilt umvegis e-tænastrur og borgaraportalur, og tí fáa øll sín egna talgilda samleika – eitt talgilt samleikaprógv.

Talan verður um ein og sama talgilda samleika, sum kann nýtast til innritan og eyðmerking á portalum og snarskivum, bæði hjá stovnum, myndugleikum og fyrirkum.

Ein talgildur samleiki ger tað skjótari og einfaldari hjá borgarum at avgreiða síni viðurskifti. Samstundis verða manngongdir hjá almennum stovnum minni tíðar- og orkukrevjandi, tí sloppið verður undan eitt nú at ljóslesa pappír.

Seinnu árin er gerandisdagur okkara vorðin alsamt meira talgildur. Flestu upplýsingar verða varðveittar hjá teimum myndugleikum og fyrirkum, vit hava samband við. Vit borgarar goyma eisini upplýsingar okkara á teldum o.ø. talgildum tólum.

Seinastu árin er tørvurin at kunna eyðmerkja seg talgilt vaksin støðugt. Fleiri og fleiri skipanir eru komnar við onkrum slaggi av innritan, tá ið vit skulu hava ella senda upplýsingar til fyrítøkur og stovnar.

Sum tørvurin at geva upplýsingar sínámillum veksur, veksur eisini tørvurin at senda trúnaðarupplýsingar trygt og einfalt. Tí síggja vit, at alsamt fleiri lond seta í verk landsumfevandi loysnir at eyðmerkja borgarar, fyrítøkur og aðrar lögfrøðiligar myndugleikar.

Við at seta í verk eina felags, talgilda loysn fyri alt samfelagið, fæst ein einföld skipan. Hetta merkir, at borgarin kann nýta ein og sama hátt til at innrita í skipanirnar.

Fyri samfelagið er tað stórir fyrimunur, av tí at tað skulu ikki stovnst fleiri ymiskar skipanir fyri tær einstøku tænaasturnar, har eyðmerking og innritan er. Tí fer ein felags loysn fyri alt samfelagið at viðføra munandi sparingar fyri allar partar, bæði í tíð og umsiting.

Talgildi samleikin er samansettur av pørtum, og hvørt land samansetur sína skipan við støði í sínum tørvi. Eins og onnur lond hava vit í Føroyum okkara serligu ynskir. Arbeidsbólkurin hevur tí gjørt ein myndil fyri eina loysn, sum hóskað fyri Føroyar við støði í hesum kravfestingum:

- **Ein felags loysn (breið undirtøka)**

Borgarar, vinna og tað almenna skulu kunna nýta loysnina at samskifta sínámillum. Loysnin skal kunna nýtast í øllum pørtum av samfelagnum, so at borgarin kann nýta talgilda lykilin (samleikan) til at eyðmerkja seg hjá almennum stovnum og privatum fyrítøkum. Allir borgarar skulu kunna nýta loysnina.

- **Føroyskir førleikar og veitarar**

Føroyskir veitarar verða nýttir, so ein kann tryggja sær, at neyðugir førleikar eru her heima, og so at framtíðar rakstur og menning ikki eru bundin at útlenskari arbeidsmegi.

- **Trygg loysn**

Loysnin skal vera trygg, so at hon lýkur lóggávu og regluverk fyri økið, umframt krøv hjá Fíggjaeftirlitinum um trygd og reglur fyri hvítvask.

- **Einföld og brúkaravinarlig**

Loysnin skal vera einföld og lætt at nýta hjá borgarum.

- **Framtíðartryggjað og altjóðagjørt**

Loysnin skal vera framtíðartryggjað og smidlig í bygnaði, so at hon kann mennast til nýggjar tørvir. Hon skal eisini vera í samsvari við altjóða standardir og skipanir, so at føroyski, talgildi samleikin í framtíðini skal kunna nýtast í øðrum londum.

- **Málið skal vera føroyskt og enskt**

Málið og allur tekstur til brúkaran skal vera á føroyskum. Við fyriliti fyri útlendingum skal tað eisini vera á enskum.

- Ognarskapur og staðseting skulu vera føroysk

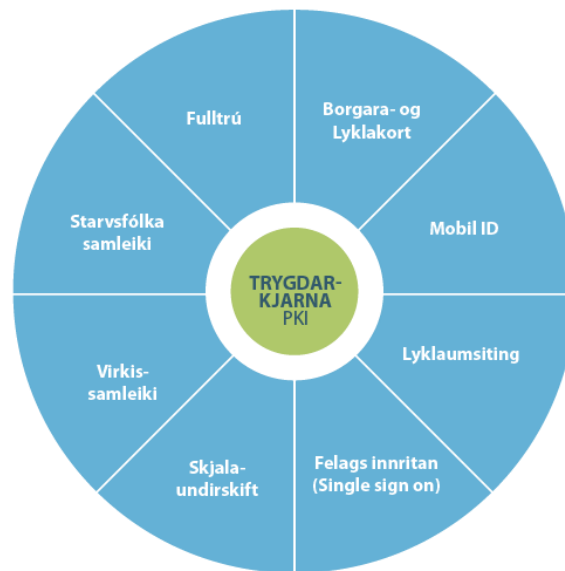
Tað almenna eigur og umsitur teir sentralu partarnar, sum fevna um trygdina. Viðkvæmar upplýsingar og trúnaðarupplýsingar um borgaran og sentralu partarnar av skipanini verða staðsettar í Føroyum. (Talgilt yvirræði).

- Fíggarligt skynsemi

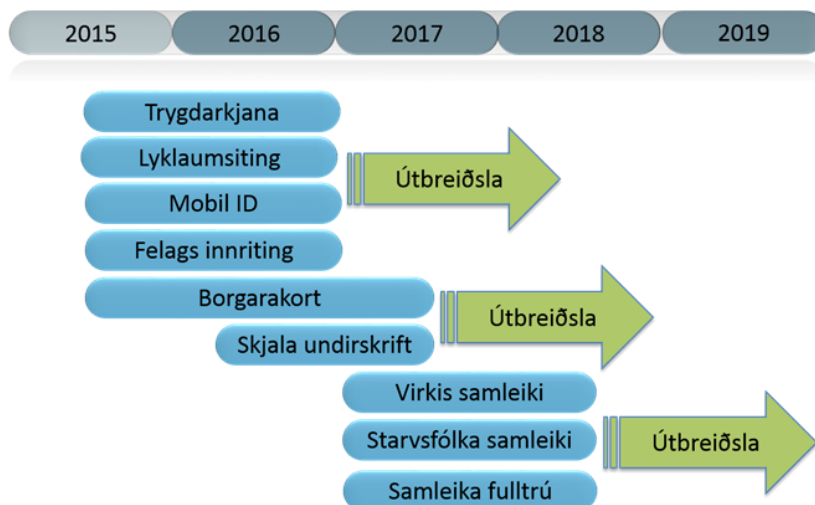
Samsvar skal vera millum vavið á loysnini og fíggingina. Gerast skal ein skynsom virkisætlan fyri loysnina.

## Talgildi samleikin

Samleikin er samansettur av eini trygdarkjarnu og átta ymiskum pørtum. Partarnir verða mentir og verksettir stigvíst næstu 3-5 árin.



## Tíðarætlan:





## Grunddáta og KT-arkitekturur

Upplýsingar skulu bara latast og skrásetast eina ferð. Allir myndugleikar og tænastru skulu heinta upplýsingar úr somu grundskráum, sum verða ókeypis. Trygt samskifti millum skráir fer umvegis Heldina, ið er netverkið, sum heldur Talgildu Føroyar saman.

Stovnar skulu ikki senda hvørjum øðrum rokningar fyri at veita atgongd til upplýsingar, tí tað gagnar ongum og virkar bara forðandi fyri talgildingina.

Hjá privatum veitarum gerast eitt nú ókeypis kortdáta eitt nýtt tilfeingi til teirra, sum hava hugflog at menna nýggjar tænastru til føroyska marknaðin og til allan heimin.

### Niðurstøður viðvíkjandi grunddáta

- Grunddáta skulu bert skrásetast einaferð, eitt stað
- Dagførd grunddáta skulu altíð vera tøk
- Tað skal vera ómakaleyst at fáa fatur í grunddáta
- Tað skal vera ókeypis at fáa fatur á grunddáta
- Tað skal vera lætt at finn út av hvørjir upplýsingar eru tøkir og hvussu ein fær fatur í teimum
- Tað almenna skal altíð hava fulla atgongd og ræðisrætt yvir almennu skráum
- Skráir við grunddáta eiga at mennast og víðkast við upplýsingum sum hava felags áhuga - t.d. telefonnummar hjá persónum
- Eitt hóskandi lógarverk eigur at vera rundanum skráseting og brúki av grunddáta

### Niðurstøður viðvíkjandi KT-arkitekturi

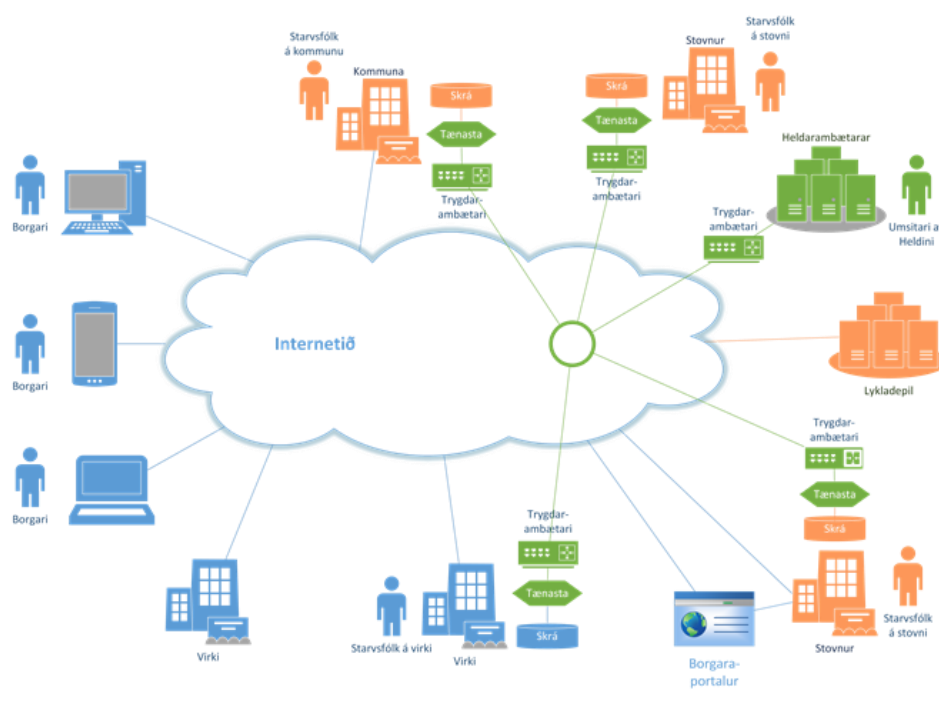
- Samskiftið millum skipanir skal vera einsháttað og bygt á nýmótans standardum
- Samskiftið millum skipanir skal vera trygt
- Avmarkingar skulu ikki vera í, hvar skipanir skulu rekast
- Samskifti millum skipanir skal kunna fara fram umvegis internetið
- Skipaði viðurskifti. Ein almennur mynduleiki eigur at vera, sum heldur skil á samskifti millum skipanir – hvør hevur atgongd til hvat, og hvør samskiftir við hvønn
- Tað skal ikki vera neyðugt hjá stovnum at fara í samráðingar við aðrar stovnar ella veitarar, hvørja ferð tørvur er á at fáa fatur í upplýsingum hjá hvørjum øðrum
- Tað eigur at verða skrásett, tá skipanir samskifta, men ikki hvat verður samskift
- Tað eigur at vera møguligt hjá einum borgara at síggja, hvør ið hugt eftir upplýsingum um hann

Myndin niðanfyrir lýsir Heldina sum ein tryggan part av internetinum. Einans góðkendir stovnar, kommunur og virkir kunnu knýta seg í Heldina, sum er ein miðspjædd, standardiserað loysn, ið ger tað lætt at samskifta millum skipanir, minkar um váðan við stórum, tætt samanknýttum skipanum, og minkar um óneyðugt dupultarbeiði.

Samansjóðing av grunddátaskráum gjøgnum Heldina:

- ger tað óneyðugt at lata somu upplýsing fleiri ferðir
- ger tað gjørligt at avgreiða síni viðurskipti á einum stað
- ger tað møgult at síggja alt, sum er skrásett um teg
- kann geva tær innlit í, hvør hyggur eftir upplýsingum um teg

## Heldin heldur Talgildu Føroyar saman



## Myndugleiki og bygnaður

Í heildarætlanini fyri talgilding eru átøk orðað, sum skulu verksetast næstu árin. Átøkini verða verksett í einari verkætlan, skipað til endamálið. Átøkini hava við sær nakrar rakstraruppgávur, sum skulu handast einum myndugleika so hvørt, sum átøkini eru verksett. Hesin myndugleiki fær ábyrgd av rakstri og menning av talgildingaruppgávum framyvir.

**Verkætlanin**, sum fær til uppgávu at verkseta talgildingarátøkini, skal skipast eftir sama leisti, sum verkætlanin handan heildarætlanina fyri talgilding.

**Rakstrarbygnaðurin** verður skipaður undir verandi KT-eind hjá landinum, KT Landsins, sum frammanundan hevur førleikar, mannagongdir og royndir, sum tørvur er á, í menning og rakstri av framtíðar talgildingaruppgávunum.

### Rakstrarbygnaður

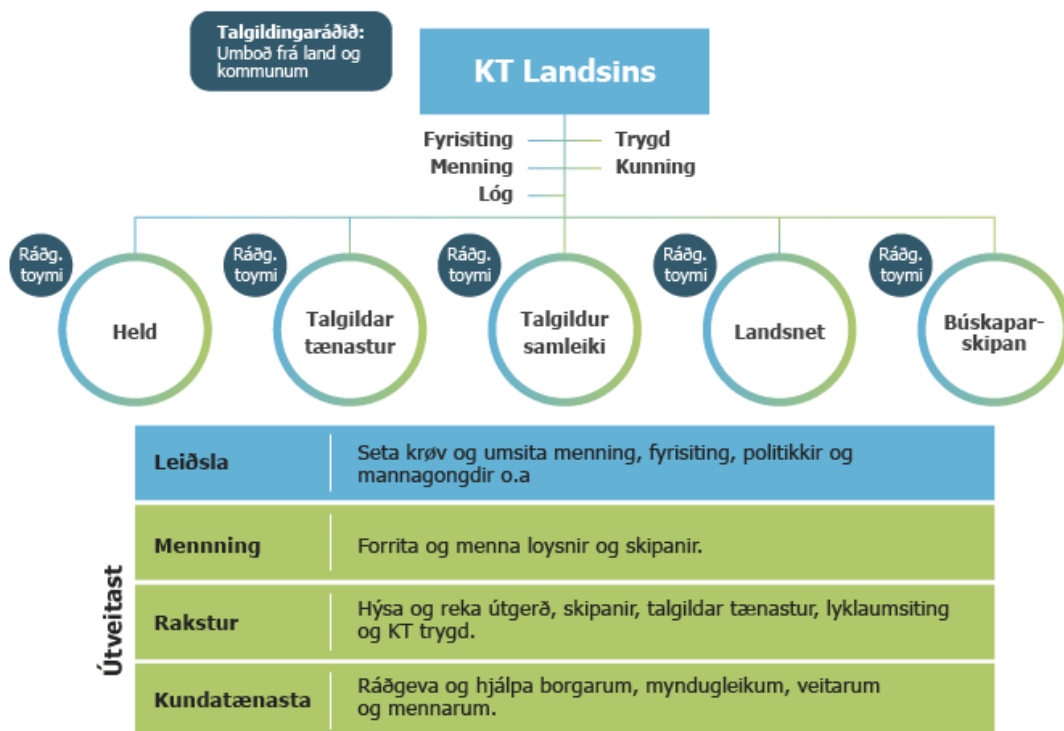
So hvørt talgildingin verður sett í verk, er neyðugt, at viðkomandi myndugleikar fáa ábyrgdina av at røkja tær uppgávur, sum talgildingin hevur við sær. Neyðugt verður við einum myndugleika, sum hevur yvirskipaðu ábyrgdina fyri talgildingini, so at tað verður ein felags kós fyri land, kommunur, vinnu og borgarar. Hesin myndugleikin skal hava ábyrgdina av at leggja ætlanir fyri talgilding, hava umsjón við, at KT lógir og trygdarkrøv verða hildin, gera leiðreglur og politikkir og standa fyri menning, rakstri og support av talgildingaruppgávuunum.

Talan verður um at røkja og menna talgilda samleikan, Heldina og felags loysnirnar innan talgildar tænastrur. Í teimum grannalondum, sum eru komin væl áleiðis á talgildingarleiðini, eru stovnar, sum hava myndugleika og ábyrgd av talgildingini. Í Føroyum finst eingin stovnur, sum hevur hesar uppgávur um hendi.

Lagt verður upp til, at KT Landsins, sum í dag røkir og mennir KT umhvørvið fyri umleið 60% av landsins stovnum, fær henda myndugleika. KT Landsins hevur frammanundan fleiri av teimum førleikum og royndum, sum eru neyðugar fyri at røkja hesar nýggju uppgávur.

Myndin niðan fyri er uppskot til ein framtíðar bygnað fyri KT Landsins, har nýggju uppgávuarnar, sum standast av talgildingini, eru við.

## Myndugleiki og bygnaður



Tveir týðandi tættir í nýggja bygnaðinum eru talgildingarráðið og ráðgevandi toymini.

## Talgildingarráðið

Fyri at tryggja, at allir týðandi áhugabólkar stuðla og eru við í menningini av talgildingini, verður eitt ráð, mannað við fólki frá lands- og kommunumyndugleikum, sett á stovn. Ráðið fær til uppgávu at viðgera og taka støðu til strategiskar spurningar viðvíkjandi talgildingini. Ráðið fær tilmæli til viðgerðar og støðutakan sum stápsfunktiúnin ‘ Menning’ orðar. Ráðið kann eisini sjálvt bíleggja viðgerð av strategiskum evnum.

## Ráðgevandi toymið

Fyri at tryggja, at allir viðkomandi áhugabólkar stuðla og eru við í menningini av einstøku tænastrunum, verður eitt ráðgevandi toymi fyri hvørja tænastrufunktiún, mannað við fólki við tøkniligum førleikum frá viðkomandi áhugapørtum, sett á stovn. Dømi um møguligar áhugabólkar fyri t.d. samleika eru bankar, telefæløg, tøkniligir serfrøðingar, umboð frá viðkomandi stovnum og kommunum og herumframt aðrir serfrøðingar eftir tørvi, sum t.d. lögfrøðingar.

Toymið fær til uppgávu at tryggja góðsku og munadygd (effektivisering). Tað verður gjørt við at viðgera rakstrar- og menningarspurningar, koma við tilmælum um broytingar og virka sum ráðgevar fyri tænastrufunktiúnina.

## Talgildu Føroyar fyri øll

Tøknin skal geva øllum atgongd til okkara talgilda samfelag. Talgildingin skal gera tað lættari hjá teimum við skerdum førleika, teimum, sum eru stødd á útoyggj, til skips ella uttanlands at brúka almennu tænastrurnar og aðrar tænastrur í felags kervinum.

At kunna avgreiða síni viðurskifti á netinum er fyri flestu borgarar ein betri tænastru og ein lætti í gerandisdegnum. Tá kann borgarin avgreiða heima, til skips, á sjúkrahúsi ella í øðrum londum, heldur enn at standa í bíðirøð á kommunuskrivstovuni ella hjá almannaverkinum.

Hjá summum borgarum er talgildingin ein avbjóðing; kanska duga tey ikki nóg væl KT, ella tey bera brek, sum forðar teimum at brúka tænastrurnar. Hesir borgararnir skulu eisini fáa góða tænastru og ta hjálp og tann stuðul, sum eru neyðug.

Nakrir av stóru bólkunum, sum bera brek, eru tey, ið:

- ikki síggja nóg væl ella eru blind
- eru lesiveik
- ikki hoyra nóg væl ella eru deyv
- eru rørslutarnað
- ikki hava lætt við at fata

Altjóða standardir eru fyri, hvussu heimasíður og sjálgreiðslur skulu vera skipaðar, soleiðis at mest sum allir borgarar kunnu fáa gagn av teimum. Nógv ymisk hjálparamboð eru eisini. Alneyðugt er at seta portalin upp soleiðis, at hjálparamboð eru tøk beinanvegin og klár at brúka frá fyrsta degi.

Fyri tey, sum eru sjónveik, má bera til at vaksa um partar av myndini á skíggjanum, og tað má eisini bera til at fáa tekstin upplisnán. At teksturin verður lísín upp, hjálpir eisini teimum, sum eru lesiveik og orðblind. Ein partur av fólkinum er eisini litblindur. Fyri tey er tað ein hjálp, um litirnir kunnu verða broyttir til at vera í svørt-hvítum, ella um teir kunnu gerast sterkari, so munurin verður størri.

Tann, sum er deyvur, má kunna lesa alt, sum er á portalinum. Eru t.d. filmsbrot, skulu hesi vera tekstað, soleiðis at deyv skulu fáa kunningina.

Eru fólk rørlutarnað, soleiðis at tey ikki kunnu brúka amboð sum knappaborð og mús, eru onnur sergjørd amboð, sum kunnu verða brúkt.

Hjá tí, sum hevur tað trupult at fata og minnast tað, hann hevur lisið, er umráðandi, at bara tað mest neyðuga stendur á síðuni, og at orðingarnar eru stuttar og greiðar.

Í summum førum er besta hjálpin, at borgarin kann venda sær til stovnin ella tænastruveltan við brævi ella koma á gátt á stovninum at fáa avgreitt síni viðurskifti.

Tey, sum ikki kenna seg trygg, tá ið talan er um KT, kunnu hjálpast á leið og við stuðli í telefon ella á tænastruveltanum avgreiða síni viðurskifti á teldum, sum eru settar upp til tað sama. Kanska hava tey dirvi næstu ferð at royna sjálv.

Skipanirnar mugu hava fyrilit fyri tilflytarum, sum ikki eru stinnir í føroyskum máli. Hjá teimum má bera til at fáa somu atgongd til tænastruveltan á enskum. Hetta kann eisini hjálpa teimum at gerast partur av føroyska samfelagnum.

# Átøk og kostnaðarætlan 2016-2020

Øki	Verkætlanir	2016	2017	2018	2019	2020	Tilsaman
<b>1. Programskrivstova</b>		<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>12.250</b>
<b>2 Talgildar tænar</b>		<b>6.300</b>	<b>6.400</b>	<b>2.900</b>	<b>2.500</b>	<b>2.000</b>	<b>20.150</b>
21	Borgaraportalur	5.500	6.000				11.550
22	Sjálvgreiðsla	800	400	400			1.600
23	Rakstur og viðlíkahald			2.500	2.500	2.000	7.000
<b>3 Talgildur samleiki</b>		<b>7.100</b>	<b>11.000</b>	<b>21.000</b>	<b>4.200</b>	<b>4.200</b>	<b>48.150</b>
31	Útboð og stovnseting	7.000	8.000	17.000	200	200	33.050
32	Rakstur	100	2.000	2.000	2.000	2.000	8.100
33	Víðarimening, viðlíkahald		1.000	2.000	2.000	2.000	7.000
<b>4 KT Arkitekturur (Heldin)</b>		<b>5000</b>	<b>6000</b>	<b>2000</b>	<b>2000</b>	<b>2000</b>	<b>17.350</b>
41	Menna og verkseta standardir	5000	5000				10.350
42	Umsiting av heldini		1000	2000	2000	2000	7.000
<b>5.1. Grunddata, Ognir</b>		<b>3.450</b>	<b>7.250</b>	<b>7.250</b>	<b>5.000</b>	<b>1.000</b>	<b>24.300</b>
511	Lóg, myndugleiki og organisering	200					550
512	Talgilding av analogum tilfari	1.350	1.350	1.350			4.050
513	Datavask og góðskutryggja	900	900	900			2.700
514	Nýtt tinglýsingar- og matrikulskipan	1.000	5.000	5.000	5.000	1.000	17.000
515	Projektleiðsla á US	600	600	600	600		2.400
<b>5.2 Grunddata, geodata</b>		<b>1.250</b>	<b>1.000</b>	<b>1.000</b>	<b>1.000</b>	<b>1.000</b>	<b>5.350</b>
521	Lóg, prosess og arbeiðsgongdir						100
522	Foto, matrikel, DTM, topografi kort, adressuskrá	750	750	750	750	750	3.750
523	kortal.fo og datasamskipti	500	250	250	250	250	1.500
524	Projektleiðsla á US	100	100	100	100		400
<b>5.3 Grunddata, Persónar</b>		<b>1.550</b>	<b>1.350</b>	<b>1.150</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>5.550</b>
531	Lógarbroytingar	100					200
532	Góðskutryggja data	450	450	450			1.350
533	Skráseting við føðing	100					100
534	IT-arkitektur og standardir	300	300	100	100	100	900
535	Fríðkeyp av data	600	600	600	600	600	3.000
536	Projektleiðsla á US	200	200	200			600
<b>5. 4 Grunddata, Virkiskrá</b>		<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>2.000</b>	<b>10.100</b>
<b>Tilsaman</b>		<b>29.100</b>	<b>37.450</b>	<b>39.750</b>	<b>19.750</b>	<b>14.900</b>	<b>144.900</b>